

Hoofdpunten uit 'Orde op zaken'

- Tekortbeperkende maatregelen van EUR 20 miljard in 2015, oplopend tot EUR 30 miljard structureel
- Begrotingsevenwicht in 2015 en houdbaarheidsmaatregelen van 1,5% BBP om kosten vergrijzing op te vangen
- Lastenverlichting van EUR 7 miljard voor gezinnen om voorziene lastenverzwaring te compenseren
- Intensiveringen van EUR 4 miljard op onderwijs, veiligheid en infrastructuur
- Structurele versterking van economie en arbeidsmarkt, zodat Nederland beter uit de crisis komt

1. Ontspoorde overheidsfinanciën 2006-2010

De overheidsfinanciën zijn gedurende de afgelopen kabinetsperiode fors verslechterd. Het kabinet begon de rit in 2006 met een klein begrotingsoverschot, maar dit jaar zal waarschijnlijk een tekort van 6,3% BBP uit de bus rollen. De verslechtering van het begrotingssaldo is voor het overgrote deel terug te voeren op de stijging van de overheidsuitgaven en slechts in beperkte mate het gevolg van een daling van de inkomsten.

De collectieve uitgavenquote is in de periode 2006-2010 met 5,1%-punt gestegen tot 51% van het BBP (zie Tabel 1). Dat komt overeen met een oploop van EUR 51 miljard, ofwel ruim 110% van de toename van het BBP van EUR 45 miljard. Het kabinet heeft dus veel meer uitgegeven dan de groei van het nationaal inkomen rechtvaardigde.

	2006	2010	2015
Bruto collectieve uitgaven	45,9	51,0	49,4
Niet-belasting middelen	7,4	6,8	6,9
Collectieve lasten	39,0	37,9	39,6
EMU-saldo	0,5	-6,3	-2,9
EMU-schuld	47,4	66,5	73,9

Bron: CPB

De sterke stijging van de overheidsuitgaven heeft te maken met de "ambitieuze investeringsagenda" van het vorige kabinet. Tijdens de rit liet echter de begrotingsdiscipline nogal te wensen over. Het kabinet corrigeerde het uitgavenkader voor de stijging van de werkloosheidsuitgaven en de ruilvoet in de publieke sector. Het crisispakket plaatste het kabinet in zijn geheel buiten het uitgavenkader. In feite is het trendmatige begrotingsbeleid gewoon overboord gezet.

De Studiegroep Begrotingsruimte adviseert dan ook niet voor niets in zijn recente advies om de komende kabinetsperiode terug te keren naar het oorspronkelijke, structurele begrotingsbeleid. De VVD heeft altijd veel belang gehecht aan een solide begrotingsbeleid toen zij regeringsverantwoordelijkheid droeg en steunt dit standpunt volledig.

2. Beleidsopgave voor 2011-2015

Het gecumuleerde BBP-verlies van circa 5% in de jaren 2009-2010 heeft goeddeels een permanent karakter. Het CPB gaat uit van een economische groei van 1,75% in de volgende kabinetsperiode. Dat is 0,25% per jaar hoger dan het geschatte potentiële groeivermogen van 1,5% per jaar. Dit betekent dat in de periode 2011-2015 slechts 1,25% van het verloren inkomen wordt goedgeemaakt.

De collectieve uitgavenquote zal hierdoor op een hoog niveau van tegen de 50% BBP blijven, maar wel wat kunnen afnemen. Het CPB verwacht dat het begrotingstekort zal teruglopen tot 2,9% BBP, mede onder invloed van een toename van de belasting- en premiedruk. De staatschuld blijft in snel tempo oplopen van 66,5% BBP in 2010 tot 73,9% BBP in 2015 - ver boven de Europese limiet van 60% BBP.

Het volgende kabinet moet EUR 19 miljard ombuigen om een begrotingsevenwicht te bereiken in 2015. Het CPB heeft echter becijferd dat een begrotingsoverschot van 1,5% BBP noodzakelijk is om de vergrijzing van de bevolking op te vangen. Voor houdbare overheidsfinanciën is dus een netto ombuiging nodig van 4,5% BBP of EUR 29 miljard.

3. Snel orde op zaken stellen

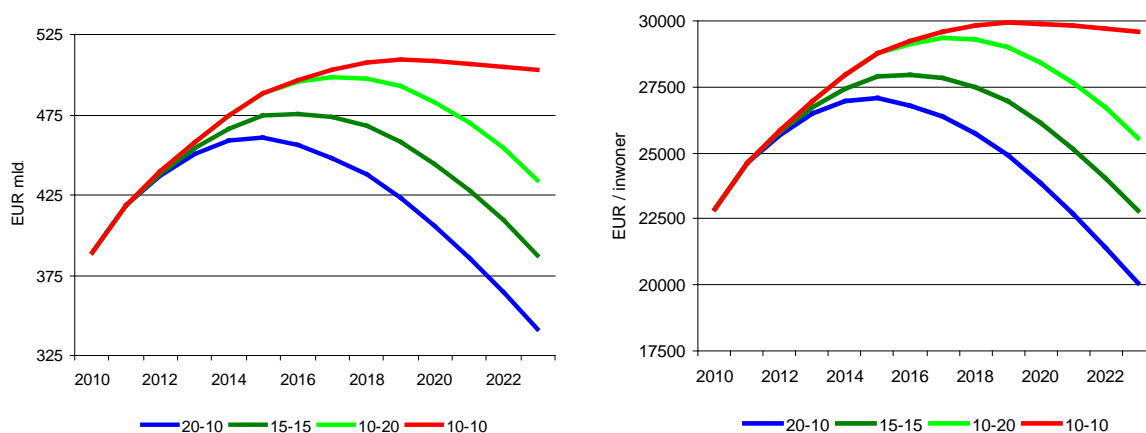
Het VVD verkiezingsprogramma bevat EUR 30 miljard aan maatregelen om de overheidsfinanciën weer op orde te brengen (zie Tabel 2). Het overheidssaldo neemt in de periode 2011-2015 met EUR 20 miljard toe, zodat de begroting aan het eind van de kabinetsperiode weer in evenwicht is. Een aantal maatregelen leidt na 2015 tot een verbetering van de overheidsfinanciën met nog eens EUR 10 miljard. De VVD beantwoordt zo ook de lange-termijn vergrijzingsopgave.

Tabel 2: Verbetering overheidsfinanciën volgens VVD-verkiezingsprogramma		
Toename structureel overheidssaldo:	% BBP	€ mld.
2011-2015	3,1	20
Na 2015	1,5	10
Totaal	4,6	30

De VVD vindt het van groot belang om zo snel mogelijk het financieringstekort weg te werken. Uitstel zou betekenen dat we de rekening van de crisis op onevenredige wijze bij de toekomstige generaties zouden neerleggen. Momenteel bedraagt de staatsschuld al EUR 389 miljard. Dit komt overeen met zo'n EUR 23 duizend voor iedere inwoner of EUR 92 duizend voor een gezin met twee kinderen.

Het VVD-verkiezingsprogramma leidt tot een daling van de staatsschuld met EUR 50 miljard, tot EUR 340 miljard in 2023 (zie Figuur 1). De schuld bedraagt dan nog EUR 20 duizend voor iedere Nederlander (zie Figuur 1). Indien een groter deel van de tekortreductie plaatsvindt na 2015 dan zal de overheidsschuld gelijk blijven (bij 15 mld. voor, 15 mld. na 2015) of verder toenemen (bij 10 mld. voor, 20 mld. na 2015). Bij een totaal aan maatregelen van slechts EUR 20 miljard (10 mld. voor, 10 mld. na 2015) stijgt de staatsschuld tot EUR 500 miljard. In dat geval wordt een schuld doorgeschoven naar onze kinderen van EUR 30 duizend per persoon.

Figuur 1: Ontwikkeling overheidsschuld naar snelheid tekortreductie

Economische stabiliteit in Europa is voor onze open economie van essentieel belang. De perikelen in Griekenland hebben de kwetsbaarheid van de euro weer eens haarfijn blootgelegd. De VVD vindt dat andere landen zich strikt aan de regels van het Stabiliteits- en Groeipact moeten houden en hun begrotingen zo spoedig weer op orde moeten brengen. Het is niet meer dan logisch dat Nederland dan het goede voorbeeld geeft.

4. Financieel beleid 2011-2015

De VVD streeft naar een structureel begrotingsevenwicht in 2015. De begrotingsproblemen zijn ontstaan aan de uitgavenkant en daar moet dus ook de oplossing gevonden worden. Het verkiezingsprogramma bezuinigt EUR 30,5 miljard op de collectieve uitgaven. Dit bedrag biedt ruimte voor investeringen van EUR 4 miljard. De VVD neemt geen toevlucht tot belastingverhogingen, maar wil de lasten voor gezinnen en bedrijven juist verlagen met EUR 7 miljard (zie Tabel 3).

Tabel 3: Financieel beleid op hoofdlijnen, 2011-2015		
	% BBP	€ mld.
Bruto collectieve uitgaven	-4,1	-26,5
- intensiveringen	0,6	4,0
- ombuigingen	4,7	30,5
Niet-belasting middelen	0,1	0,5
Collectieve lasten	-1,1	-7,0
EMU-saldo	3,1	20,0

Van een kaalslag in de collectieve sector is geen sprake. De collectieve uitgavenquote daalt door het ombuigingspakket met in totaal 4,1%-punt tot 45,3% en keert daarmee terug tot nagenoeg hetzelfde niveau als in 2006 (zie Tabel 4). Ook de collectieve lastendruk komt door de belastingverlaging weer vrijwel uit op het niveau van 2006.

Tabel 4: Overheidsfinanciën terug naar af				
	2006	2015	Programma	2015 + Programma
Bruto collectieve uitgaven	45,9	49,4	-4,1	45,3
Niet-belasting middelen	7,4	6,9	0,1	7,0
Collectieve lasten	39,0	39,6	-1,1	38,5
EMU-saldo	0,5	-2,9	3,1	0,2

4.1 Collectieve uitgaven

De overheidsuitgaven zullen in de periode 2011-2015 nog met bijna EUR 19 miljard kunnen toenemen en in de periode 2006-2015 met EUR 69,2 miljard (zie Tabel 5). De uitgavenstijging van EUR 18,6 miljard in 2011-2015 komt overeen met een groei van 1,2% per jaar. Vergeleken met de situatie van ongewijzigd beleid wordt circa 25% van de collectieve uitgavengroei in 2006-2015 omgebogen.

Tabel 5: Toename bruto collectieve uitgaven, € mld.				
	Basispad	Programma	Basispad + Programma	Idem, in % per jaar
2011-2015	45,1	-26,5	18,6	1,2%
2006-2015	95,7	-26,5	69,2	3,1%

In de periode 2006-2015 nemen, ondanks de bezuinigingen de collectieve uitgaven nog steeds toe met bijna 70 miljard. Dit komt neer op een groei van 3,1% per jaar. Een en andere geeft aan dat met de voorstellen van de VVD nog steeds een stijging van de collectieve uitgaven mogelijk is, Maar het is wel een stijging die veel meer in verhouding staat met het lagere welvaartsniveau in dit land door de crisis^a.

- **Meer geld naar onderwijs, veiligheid en infrastructuur**

De intensiveringen in het verkiezingsprogramma van EUR 4 miljard gaan voor meer dan de helft naar het onderwijs (zie Tabel 6). Het onderwijs krijgt EUR 1,5 miljard extra voor het verhogen van de kwaliteit van leraren (vooral door meer prestatiegericht te belonen) en het tegengaan van onderwijsachterstanden op jonge leeftijd. Voor de kwaliteit van hoger onderwijs en onderzoek is eveneens EUR 1 miljard beschikbaar. Daarnaast zijn extra middelen gereserveerd voor innovatie, infrastructuur, zorg, sport en veiligheid.

Tabel 6: Intensiveringen naar beleidscluster (€ mld), 2011-2015	
	Extra uitgaven
Onderwijs	2,5
Innovatie/duurzaamheid	0,4
Infrastructuur	0,5
Zorg	0,2
Sport	0,2
Veiligheid	0,3

De VVD wil in de periode 2011-2015 een bedrag van 30,5 miljard bezuinigen. Daartoe worden in het verkiezingsprogramma een groot aantal maatregelen voorgesteld. De belangrijkste beleidsterreinen waar de VVD de uitgaven wil beperken, zijn de volgende.

- **Minder bureaucratie**

De VVD wil 4 miljard ombuigen op het openbaar bestuur. De rijksoverheid kan door het samenvoegen van departementen en het gebruik van shared services efficiënter werken met minder ambtenaren. Verder blijkt uit recent onderzoek dat lokale overheden met minder middelen toekunnen in het gemeente- en provinciefonds.

- **Loonmatiging collectieve sector**

De salarissen van werknemers in de hele collectieve sector zullen de komende periode stijgen met niet meer dan de inflatie. De VVD verwacht van sociale partners dat zij eenzelfde terughoudendheid betrachten voor de loonstijging in de marktsector. Het zou een evenwichtige inkomensontwikkeling bevorderen en tevens bijdragen aan het herstel van de concurrentiepositie van het bedrijfsleven.

- **Minder subsidies die niet bijdragen aan kwaliteit onderwijs**

Tegenover de eerder genoemde investeringen in het onderwijs staan bezuinigen op subsidies die niet bijdragen aan de kwaliteit. Zo wil de VVD de gratis schoolboeken weer afschaffen en studenten voortaan een lening geven in plaats van een studiebeurs.

- **Eigen risico in de zorg van EUR 775 naar EUR 300**

De collectieve zorguitgaven blijven de komende jaren sterk toenemen. De VVD wil deze oploop met EUR 5 miljard ombuigen. Zorgaanbieders, verzekeraars en zorgvragers krijgen meer prikkels om de uitgavengroei in bedwang te houden. Dit biedt tevens ruimte om de voorziene toename van het eigen risico naar EUR 775 te verlagen tot EUR 300.

^a Overigens is een ombuigingspakket van per saldo 20 miljard, hetgeen overeenkomt met 3,5% BBP, niet uitzonderlijk. In de kabinetten Balkende 1 t/m 3 werd over de periode 2002-2007 ook zo'n 3,5% BBP aan maatregelen getroffen om het EMU-saldo te verbeteren.

De AWBZ gaat over naar de basisverzekering en krijgt een heldere polis met een scheiding van zorg enerzijds en anderzijds wonen en huishoudelijke diensten.

- **Huurtoeslag via woningfonds, zorgtoeslag bevroren**

De VVD wil de huurtoeslag voortaan betalen uit een nieuw op te richten woningfonds. De modernisering van de huurmarkt geeft woningcorporaties de financiële armslag om dit fonds te voeden. De VVD wil de zorgtoeslag bevroren op het huidige niveau om zo een ongebreidelde groei van deze toeslagen tegen te gaan en het rondpompen van geld te beperken. De ombuigingen op de zorguitgaven resulteren eveneens in een besparing op de zorgtoeslag. Het inkomensafhankelijke kindgebonden budget wordt afgeschaft.

- **Meer aan het werk, minder uitkeringen**

De VVD wil dat meer mensen aan het werk gaan en versobert daarom de sociale zekerheid. De uitkeringen stijgen met niet meer dan de inflatie, maar de AOW-uitkeringen blijven welvaartsvast en volgen de lonen. De Wajong en de WSW worden samengevoegd met de Wet Werk en Bijstand en uitgevoerd door gemeenten. Verder wil de VVD de WW-duur terugbrengen tot 1 jaar, maar tegelijkertijd wel de uitkering verhogen. Immigranten die korter dan 10 jaar in ons land zijn of geen Nederlands spreken, krijgen in de toekomst geen bijstandsuitkering meer. Arbeidsmarktsubsidies worden beperkt en doelgerichter ingezet. Bovendien wil de VVD direct een begin maken met de verhoging van de AOW-leeftijd met twee maanden per jaar.

- **Minder ontwikkelingssamenwerking, lagere EU-afdrachten**

De VVD wil het budget voor internationale samenwerking met EUR 4,5 miljard terugdringen in de periode 2011-2015. Het budget voor ontwikkelingssamenwerking wordt geharmoniseerd met het Europese gemiddelde. Verder wil de VVD de netto afdrachten aan de Europese Unie meer in lijn brengen met lidstaten met een vergelijkbaar inkomen per hoofd van de bevolking.

4.2 Collectieve lasten

De belastingen en premies zullen volgens het CPB de komende kabinetsperiode bij ongewijzigd beleid met EUR 7 miljard toenemen. Een verdere stijging van de toch al veel te hoge lasten is bijzonder schadelijk voor de economie en de VVD zet hier dus een even grote lastenverlichting tegenover (zie Tabel 7). De VVD tornt niet aan de hypotheekrenteaftrek en laat de gepensioneerden geen extra belasting betalen. De verhoging van het eigenwoningforfait en de Bos-belasting op de AOW worden teruggedraaid.

Tabel 7: Lastenverlichting in VVD-verkiezingsprogramma, 2011-2015	
	€ mld.
Lagere tarieven loon- en inkomstenbelasting	-3,50
Hogere arbeidskorting	-1,75
Halvering overdrachtsbelasting woningen	-1,00
Halvering sterftaks	-0,75
Overige maatregelen	0,00
Totaal collectieve lasten	-7,00

- **Lastenverlichting voor alle Nederlanders**

Alle Nederlanders kunnen een verlaging van de tarieven in loon- en inkomstenbelasting tegemoet zien van 1%-punt. De VVD wil daar bovenop de arbeidskorting fors verhogen om werken aantrekkelijker te maken. De overdrachtsbelasting op de eigen woning wordt gehalveerd net zoals de successierechten op erfenissen ('sterftaks'). Deze beide belastingen worden op termijn geheel afgeschaft.

- **Lagere belastingen ondernemers**

De overige maatregelen zijn een optelsom van lastenverlichtingen en maatregelen die de inkomsten bevorderen. Zo wil de VVD het misbruik van de renteaftrek bij overnames met veel vreemd vermogen een halt toeroepen. De opbrengst wordt gebruikt om de lasten voor ondernemers te verlichten door de tarieven in de vennootschapsbelasting te verlagen. Startende ondernemers hoeven voortaan de eerste drie jaar helemaal geen belasting meer te betalen.

- **Minder oploop ziektekostenpremies**

De minder sterke groei van de zorguitgaven resulteert in een minder sterke stijging van de ziektekostenpremies voor bedrijven en gezinnen. De verhoging van de pensioenleeftijd met 2 jaar betekent dat de pensioenpremies fors kunnen dalen. Dit levert de overheid extra belastinginkomsten op aangezien de pensioenpremies fiscaal aftrekbaar zijn. De VVD wil de overdraagbaarheid van de algemene heffingskorting ('aanrechtssubsidie') de komende jaren helemaal afschaffen.

5. Herstel overheidsfinanciën na 2015

Het verkiezingsprogramma bevat verscheidene maatregelen die pas na 2015 tot een verbetering van het begrotingssaldo leiden (zie Tabel 8). De verhoging van de AOW-leeftijd van 2 jaar met twee maanden per jaar vindt voor tweederde na de volgende kabinetsperiode plaats. Daar staat tegenover dat de VVD de Bos-belasting op de AOW weer wil terugdraaien.

De institutionele aanpassingen in de geneeskundige en langdurige zorg zullen voor een deel pas op lange termijn effect sorteren, net zoals de eerder genoemde ingrepen in de sociale zekerheid. De uitkeringen (exclusief AOW) zullen ook na 2015 nog met de inflatie meestijgen in plaats van de contractloonstijging. De ingrijpende herstructurering van het openbaar bestuur en de rijksdienst zal eveneens niet in één periode gerealiseerd zijn.

	% BBP	€ mld.
Pensioenen	0,2	1
Zorg	0,2	1
Sociale zekerheid	0,8	5
Overheid	0,3	2
Overig	0,2	1
Totaal	1,5	10

6. Structurele versterking van economie en arbeidsmarkt

De maatregelen uit het verkiezingsprogramma zorgen voor een structurele versterking van de economie en de arbeidsmarkt. De werkloosheid neemt volgens het CPB de komende periode af, maar blijft nog altijd een stuk hoger dan voor de crisis. Ook met het oog op de vergrijzing is het belangrijk dat zoveel mogelijk mensen weer aan de slag gaan om dreigende personeelstekorten te vermijden.

- **Lagere loonkosten, meer banen**

De VVD kiest voor fors lagere lasten op arbeid om de werkgelegenheid te vergroten. Dit wordt bereikt door een algemene verlaging van de tarieven in de loon- en inkomstenbelasting en een aanzienlijke verhoging van de arbeidskorting. De lagere pensioenpremies resulteren eveneens in lagere loonkosten. Daarnaast leiden de ontkoppeling van de uitkeringen (excl. AOW) en de versoering van de sociale zekerheid tot meer arbeidsdeelname. Ook worden inkomensafhankelijke regelingen teruggedrongen die een rem vormen op het arbeidsaanbod.

- **Meer dynamiek op arbeidsmarkt**

De VVD wil de dynamiek op de arbeidsmarkt vergroten. Deze modernisering maakt het aantrekkelijker voor bedrijven om vooral meer ouderen in dienst te nemen. De halvering van de overdrachtbelasting leidt niet alleen tot een betere werking van de woningmarkt maar stimuleert ook de arbeidsmobiliteit. De drempel om ergens anders een baan te accepteren zal hierdoor verminderen.

- **Innovatieve en duurzame groei**

De kapitaalkosten van bedrijven dalen door een verlaging van de tarieven van de vennootschapsbelasting. Startende ondernemers hoeven de eerste drie jaar helemaal geen belasting te betalen. Dit bevordert de werkgelegenheid en de investeringen, wat weer aanleiding is voor een hogere productiviteitsgroei. De stroomlijning van het innovatie- en duurzaamheidsbeleid in aantal algemene, toegankelijke regelingen stimuleert investeringen in innovatieve en duurzame producten en technologieën.

- **Investeren in menselijk kapitaal**

Menselijk kapitaal wordt steeds belangrijker in onze kenniseconomie. De intensivering om de kwaliteit van leraren te verbeteren en onderwijsachterstanden in een vroeg stadium aan te pakken leiden op termijn tot een hogere productiviteit en minder werkloosheid op latere leeftijd. Ook de investeringen in hoger onderwijs en onderzoek resulteren in een hogere productiviteit van de beroepsbevolking.